

klank nader onderzoekt, dan ziet men, dat hieronder op musicologisch en physisch gebied andere begrippen verstaan worden terwijl de muziekgeleerden het onderling nog niet eens schijnen te zijn. In physisch opzicht zijn klanken mengsels van toonen, vooral zulke, die uit een grondtoon van vrij groote sterkte en een min of meer groot aantal boventoonen bestaan. Een definitie op het terrein der muziek is dat klank de eigenschap van den toon is, waaraan twee toonen van dezelfde hoogte en sterkte te onderscheiden zijn. Het is naar aanleiding van deze definities zeer moeilijk om het begrip klank als zoodanig te gebruiken, weshalve ik het zooveel mogelijk zal vermijden.

Ook bij het begrip toon is de verwarring vrij groot. De natuurkundigen gebruiken dit begrip op heel andere wijze dan de musicologen.

In de muziektheorie is toon een tot melodische of harmonische doeleinden muzikaal bruikbaar geluid. Het is een samenstel van geluidstrillingen, waarin een trilling van bepaalde frequentie waarneembaar door middel van het oor heerscht.

Tot slot van dit theoretisch gedeelte nog het een en ander over klankkast. Het lichaam van het instrument dat, evenals de betreffende snaar of luchtzuil een veerkrachtige materie is, werkt in de eerste plaats daarbij als resonator d.w.z. het wordt door de oorspronkelijke trillende massa in een gedwongen trilling van dezelfde frequentie gebracht en versterkt aldus de door de snaar respectievelijk luchtzuil geproduceerde toon. Na mij zodoende rekenschap gegeven te hebben over de verschillende termen en hun natuurkundige en musicologische beteekenis, zal ik een volgende keer nagaan wat de waarnemers uit de vrije natuur ons hierover berichten.

VOGELBESCHERMINGSWACHT "MAASTRICHT EN OMSTREKEN"

door

ED. SCHOENMAKERS
Natuurhistorisch Museum, Maastricht.

In 1943 werd in Maastricht, in navolging van andere steden van ons land, een vogelbeschermingswacht opgericht.

Het doel van deze wacht is handhaving en uitbreiding van den vogelstand in een bepaalde streek. De wijze waarop de vogelbeschermingswachten zich van deze taak kwijten hangt af van de omstandigheden ter plaatse.

Foto: C. van de Pol.

De Maastrichtsche wacht waakt speciaal tegen het clandestien vangen en verkoopen van vogels, benevens tegen het uithalen en verstoren van legsels door de jeugd. Zij zal de Zuidlimburgsche vogelwereld trachten uit te breiden door het uithangen van nestkastjes, door het aanleggen van vogelboschjes waar dit maar eenigszins mogelijk is, en door het verstrekken van wintervoer.

Wil de vogelbeschermingswacht "Maastricht e. o." echter aan haar doel kunnen beantwoorden, dan zal zij moeten beschikken over een kern van actieve vogelbeschermers, bijgestaan door een groot aantal begunstigers. Nog lang niet alle vogelvrienden in Limburg hebben zich aangesloten bij de wacht. Wat de controle op het vangen van vogels en het toezicht op poeliers en vogelhandelaren betreft beschikken we hier over te weinig Controleurs-Vogelwet 1936.

Deze functie is geregeld in de Vogelbeschikking 1937 en geschiedt buiten bezwaar van 's Rijks schatkist. Leden van een vogelwacht met voldoende kennis van de Vogelwet 1936 en van de Besluiten en Beschikkingen 1937 kunnen daartoe door den Minister van Onderwijs,

Kunsten en Wetenschappen worden aangesteld en beëdigd. Zij bezitten politionele bevoegdheid ten aanzien van de naleving van de Vogelwet.

Tot slot doen wij een beroep op alle vogelliefhebbers onder de leden van het Natuurhistorisch Genootschap om toe te treden als actief lid van de vogelbeschermingswacht "Maastricht e.o.". Ook voor degenen die gaarne in aanmerking wenschen te komen om aangesteld te worden als Controleur Vogelwet 1936 bestaat thans de gelegenheid daartoe.

Het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, verstrekt U gaarne nadere inlichtingen.

DE ROODKOPKLAUWIER (LANIUS SENATOR L.)

broedde in 1945 onder den rook van Maastricht.

Het waarnemen van een Roodkopklauwier mag zeker als een zeldzaamheid beschouwd worden. Dat buitenkansje viel mij te beurt op Zaterdag 26 Mei.

Terwijl ik in den voormiddag van dien dag langs het Julianakanaal fietste, zag ik den vogel zitten op 'n paaltje van 'n weideafrastering bij „Het Broek” van de gemeente Borgharen. Het zal niemand verwonderen dat ik onmiddellijk afstapte en mijn kijker voor den dag haalde. Van een afstand niet grooter dan 25 meter kon ik den mooien vogel rustig waarnemen. Ik hoop te natuurlijk met 'n broedgeval te doen te hebben, maar hoe ik ook rondspeurde, van een tweede exemplaar was niets te bekennen. Ook op Maandag 28 Mei zag ik maar één vogel.

Zaterdag 2 Juni was hij er nog. Op 'n gegeven oogenblik kwam er 'n Wielewaal aangevlogen en ging in 'n Canadeesche populier zitten. Maar het duurde niet lang of hij werd door den Roodkop verwoed aangevallen en verjaagd. Bij onderzoek zag ik in dien boom 'n nest, op ongeveer 8 meter hoogte, tusschen overjarige scheuten tegen den stam, naar de Zuidkant.

In Juni 1937 constateerde ik 'n broedgeval van senator onder bijna gelijke omstandigheden, 't nest zat toen echter wel 12 meter hoog. Toch had ik nu nog geen volkomen zekerheid. Die kreeg ik 'n uurtje later, toen twee Eksters het bewuste nest probeerden te plunderen. Door twee Roodkoppen werden zij onmiddellijk onder luid getjekker heftig aangevallen en op de vlucht

gedreven. Even daarna zag ik een der vogels naar het nest vliegen en niet meer verschijnen. Vermoedelijk zat zij ('t zal wel 't wijfje geweest zijn) op 26 en 28 Mei ook al te broeden.

Op 4 Mei vond ik onder den nestboom 'n halve dop van een uitgezogen ei. Overigens vertoonden de vogels zich in de week van 3 tot 10 Juni maar zelden. Het is mij trouwens opgevallen, dat deze klauwieren zich veel in de hoge boomen ophielden en zich weinig blootgaven en zoo kwam 't dan ook, dat op 7 Juni 'n paar vrienden slechts 'n glimp van een der vogels te zien kregen, toen hij van 't nest vloog. Alleen in den tijd toen de ouden druk voedsel voor hun jongen moesten zoeken kon men ze meer op de draden en palen der weideafrastering en in de lage struiken waarnemen. Dat was bijv. het geval op Woensdag 13 Juni, toen ik het genoeg had het betreffende terrein te bezoeken met 'n paar heeren, waaronder één van onze Amerikaansche bevrijders, Mr. Peabody, 'n ijverig „ornithologist”, die van zijn verblijf in Maastricht gebruik maakte om de vogels in de omgeving der stad te leeren kennen. Op dien dag konden wij de oude vogels gedurende langen tijd op ons gemak en tamelijk dichtbij observeren, maar toen waren er ongetwijfeld ook nestjongen te verzorgen.

Ook de daaropvolgende dagen zag ik beide ouden dikwijls op de draden zitten, soms op korten afstand van elkaar. Ik kon dan duidelijk waarnemen, dat de witte schoudervlek bij het mannetje veel helderder was dan bij het wijfje. Het laatste zag er toen ook al een weinig vormfaad uit, zeker tengevolge van het broeden. Dat belette haar echter niet veel ijveriger te voeren dan het mannetje.

Maar ik wilde graag de jonge Roodkoppen ringen; de jonge Roodkoppen, zeg ik, ofschoon zij nog geen roode kop hebben: de roestbruine schedelkap krijgen ze pas na het ruien. Als nestjongen lijken ze sterk op die van den Grauwzen Klauwier. Om vier redenen leek mij den vroegen voormiddag van Maandag 18 Juni het meest geschikt voor die manipulatie: 1° ik was dan vrij; 2° de jongen zouden niet te klein en niet te groot zijn; 3° het was dan hopelijk niet druk op 't rijwielpad, dat op korten afstand van den nestboom langs 't Julianakanaal loopt; 4° ik kon dan geholpen worden door een van mijn leerlingen, Frits Willems, die in 't bezit is van